

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 5. stycznia 2015 roku R. T. wystąpił przeciwko (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. (zwaną dalej spółką: (...)) o zapłatę kwoty (...)zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 16. września 2014 roku do dnia zapłaty oraz kosztami procesu według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwu powód wskazał, że dochodzi od pozwanego zwrotu kwoty (...) zł tytułem bezpodstawnego wzbogacenia. Wskazał, że powyższa kwota stanowi nienależne świadczenie, które pozwany otrzymał od powoda tytułem prowizji za gotowość faktorską na podstawie zawartej umowy faktoringu. Podniósł, iż pozwany mimo niezgłoszenia gotowości faktorskiej i nieprzystąpienia do wykonania umowy faktoringu, zażądał od powoda zapłaty kwoty (...) zł brutto tytułem ww. prowizji i wypełnił weksel in blanco, stanowiący zabezpieczenie roszczeń pozwanego z umowy faktoringu. Powód wskazał, iż w celu uniknięcia negatywnych następstw wypełnienia przez pozwanego weksla, dokonał na rzecz pozwanego zapłaty żądanej kwoty zastrzegając, że będzie domagał się jej zwrotu (pozew, k. 2-4).

W dniu 6. lutego 2015 r., wydany został w sprawie nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym (nakaz zapłaty, sygn. akt IX GNC 111/15, k. 39). Jego odpis został doręczony stronie pozwanej w dniu 24. lutego 2015 r. (zwrotne potwierdzenie odbioru, k. 44).

W dniu 5. marca 2015 r. (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. złożyła sprzeciw od ww. nakazu zapłaty i zaskarżając go w całości wniosła o oddalenie powództwa oraz zasądzenie na swoją rzecz od powoda kosztów procesu według norm przepisanych.

Uzasadniając swoje stanowisko pozwany wskazał na błędną podstawę prawną dochodzonego przez powoda roszczenia - przepisy o bezpodstawnym wzbogaceniu. Podniósł, że powód nie wykazał również przesłanek do dochodzenia roszczenia od pozwanego na podstawie przepisów o nienależnym świadczeniu, które ewentualnie mogłyby znaleźć zastosowanie w sprawie. Argumentował, że w niniejszej sprawie nie zaistniała przesłanka braku podstawy prawnej świadczenia - podstawa ta ma swoje źródło w zawartej przez strony umowie faktoringu, jak i w wekslu wystawionym przez powoda, celem zabezpieczenia roszczeń pozwanego z umowy faktoringu (sprzeciw od nakazu zapłaty, k. 47-50).

Sąd ustalił, co następuje:

W dniu 21. czerwca 2013 roku pomiędzy (...) Spółką z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. (faktor) i R. T., prowadzącym działalność gospodarczą pod nazwą(...) R. T. (klient), doszło do zawarcia umowy faktoringu nr (...), na podstawie której faktor zobowiązał się do stałego świadczenia na rzecz klienta usług faktoringu. W umowie został ustalony limit klienta na kwotę (...) zł. Strony uzgodniły w umowie, że faktor będzie pobierał od klienta prowizję za gotowość faktorską w wysokości 0,20% wysokości Limitu Klienta, płatną pierwszego dnia miesiąca, następującego po miesiącu, w którym została zawarta umowa faktoringu oraz po upływie każdych kolejnych 12 miesięcy obowiązywania umowy faktoringu. (...) zastrzegł w umowie, że nie zwraca pobranej prowizji (pkt 7b umowy). Powyższa kwota prowizji była kwotą netto, do której faktor doliczał podatek VAT (pkt 9 umowy) (okoliczności bezsporne, umowa faktoringu, k. 17-22).

Na zabezpieczenie wykonania obowiązków wynikających z umowy faktoringu nr (...) R. T. wystawił weksel in blanco (okoliczności bezsporne).

W dniu 20. czerwca 2014 roku umowa faktoringu uległa rozwiązaniu (okoliczności bezsporne).

Pismem z dnia 6. sierpnia 2014 roku spółka (...) wezwała R. T. do zapłaty kwoty (...) zł, wskazując, iż kwota ta stanowi całkowitą kwotę jego zobowiązań z tytułu zawartej umowy faktoringu, w terminie 3 dni od otrzymania pisma, pod rygorem niezwłocznego skierowania sprawy na drogę sądową (okoliczności bezsporne, wezwanie do zapłaty, k. 23).

W odpowiedzi na powyższe pismo, pełnomocnik R. T., odmówił dokonania zapłaty wskazując, że spółka (...) nie wykazała ani gotowości faktorskiej, ani nie zawiadomiła o przystąpieniu do realizacji umowy, na podstawie których to okoliczności przysługiwałaby jej prowizja (pismo z dnia 14. sierpnia 2014 r., k. 24-24v.).

Pismem z dnia 8. września 2014 roku spółka (...) zawiadomiła R. T. o wypełnieniu weksla in blanco na kwotę (...) zł i wezwała go do wykupienia weksla (okoliczności bezsporne, wezwanie do wykupienia weksla, k. 25).

W dniu 15. września 2014 roku R. T. dokonał zapłaty na rzecz spółki (...) kwoty (...) zł, wskazując w tytule przelewu, iż jest to spłata z zastrzeżeniem. W tytule przelewu R. T. wskazał także, iż dokonuje wpłaty „ze względu na szantaż”, aby uniknąć blokady na rachunku firmy (okoliczności bezsporne, potwierdzenie przelewu, k. 7).

Stan faktyczny opisany powyżej był w przeważającej części – wskazanej wyżej – bezsporny między stronami niniejszego postępowania. Podstawę ustaleń stanowiły zatem twierdzenia strony powodowej niezakwestionowane albo wprost przyznane przez pozwaną spółkę, a zatem dotyczące faktów bezspornych.

Powołane powyżej odpisy dokumentów prywatnych oraz wydruki, przedłożone przez powoda, Sąd uczynił podstawą dokonanych ustaleń – w zakresie wskazanym wyżej, przy odpowiednich partiach ustaleń. Wiarygodność dokumentów i wydruków nie była kwestionowana przez pozwanego, Sąd zaś nie znalazł podstaw, by czynić to z urzędu.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

Należy podkreślić, iż między stronami bezsporne były fakty: zawarcia umowy faktoringu, jej treści oraz uiszczenia przez powoda na rzecz pozwanego kwoty (...) zł tytułem prowizji za gotowość faktorską. Pozwany kwestionował podstawę żądania zwrotu tej kwoty, jak i jego zasadność w świetle przepisów o świadczeniu nienależnym. Rozstrzygnięcie sprawy wymagało wykładni postanowień umowy faktorskiej dotyczących prowizji za gotowość faktorską. Spór między stronami miał zatem charakter sporu co do prawa.

Pozwany wskazał, iż w niniejszej sprawie nie może znaleźć zastosowania instytucja bezpodstawnego wzbogacenia, gdyż dokonana przez powoda zapłata stanowiła świadczenie z umowy, co wyłącza zastosowanie przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu. Powód jednak wskazał, iż dokonał zapłaty na rzecz pozwanego, ale spełnił to świadczenie bez podstawy prawnej, wobec czego domaga się jego zwrotu, a zatem - w ocenie Sądu - dochodzi właśnie kondykcji z art. 410 k.c.

Zgodnie z art. 410 § 2 k.c. świadczenie jest nienależne, jeżeli ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia. Do świadczenia nienależnego stosuje się przepisy art. 405-409 k.c. (art. 410 § 1 k.c.). Świadczenie nienależne jest szczególnym rodzajem bezpodstawnego wzbogacenia. Spełnienie świadczenia przez zubożonego staje się w tej sytuacji, przy jednoczesnym braku podstawy prawnej, źródłem powstania bezpodstawnego wzbogacenia. Brak podstawy prawnej oznacza tu brak *causa* świadczenia. Odbiorca takiego świadczenia obowiązany jest do jego zwrotu, jeśli w dacie spełnienia tego świadczenia nie istniał ważny stosunek obligacyjny. Jednakże dla uznania, że doszło do powstania nienależnego świadczenia z tego tytułu wymagane jest zaistnienie trzech przesłanek, które zgodnie z rozkładem ciężaru dowodu, wynikającym z przepisu art. 6 k.c. oraz stanowiącego jego odpowiednik procesowy art. 232 k.p.c. winien udowodnić powód. Na powyższe przesłanki składają się: spełnienie świadczenia, nieistnienie zobowiązania w chwili spełnienia świadczenia oraz błędne mniemanie świadczącego o istnieniu zobowiązania. Jeśli chodzi o pierwszą przesłankę, to wskazać należy, że pomiędzy stronami nie był sporny fakt spełnienia świadczenia przez powoda na rzecz pozwanego. Ostatnia zaś przesłanka w postaci przekonania świadczącego o istnieniu zobowiązania wpływa jedynie na ocenę możliwości żądania zwrotu uzyskanego w ten sposób nienależnego świadczenia na podstawie art. 411 k.c. W niniejszej sprawie powód wskazał, iż wiedział, że nie był zobowiązany do świadczenia, jednakże spełnienie go nastąpiło z zastrzeżeniem zwrotu i w celu uniknięcia negatywnych

skutków wynikających z wypełnienia przez pozwanego weksla in blanco. Okoliczności tych pozwany nie kwestionował. Rozstrzygnięcie sprawy zależało zatem od oceny kwestii istnienia bądź braku zobowiązania powoda do świadczenia na rzecz pozwanego. W ocenie Sądu powód nie sprostął ciężącemu na nim obowiązkowi i nie wykazał, że dokonana przezeń zapłata nastąpiła bez podstawy prawnej.

W ocenie Sądu za słuszne uznać należy stanowisko pozwanego, wyrażone w sprzeciwie od nakazu zapłaty, iż podstawą prawną spełnionego przez powoda świadczenia był pkt 7b zawartej pomiędzy stronami umowy faktoringu.

Umowa faktoringu kwalifikowana jest jako umowa nienazwana mieszana. Jej złożony charakter pozwala na wyodrębnienie elementów charakterystycznych dla różnych typów umów. Ze względu jednak na to, że zarówno przeniesienie wierzytelności, jak i świadczone przez faktora usługi mają charakter równoważny dla istnienia samego faktoringu, podkreśla się brak możliwości dokonania jego subsumpcji pod którykolwiek z unormowanych w prawie pozytywnym stosunków zobowiązaniowych. Z tego też powodu, w braku odrębnej regulacji, faktoring należy uznać za umowę nienazwaną, zaś wobec objęcia jego treścią elementów różnych innych umów przyjmuje się, że jest to umowa o mieszanym charakterze, która łączy w sobie elementy cesji wierzytelności, dyskonta wierzytelności, umowy sprzedaży i umów o świadczenie usług (wyrok SN z dnia 9 maja 2003 r., V CKN 218/01, OSNC 2004/7-8/, poz. 118). Umowa faktoringu to umowa pośrednictwa handlowego, której celem jest bezzwłoczne pozyskanie przez przedsiębiorcę (faktoranta) środków obrotowych za sprzedane/dostarczone towary lub usługi świadczone na rzecz kontrahentów dla zachowania płynności finansowej przy jednoczesnym przeniesieniu na faktora wierzytelności z istniejących umów sprzedaży lub dostawy, ale jeszcze niewymagalne, a także wierzytelności przyszłych z niezawartych jeszcze kontraktów. Umowa faktoringu spełnia trzy funkcje: 1) finansowanie działalności przedsiębiorcy, 2) usługową poprzez obsługę techniczną oraz prawną, skuteczne zarządzanie wierzytelnościami oraz gospodarowanie przedsiębiorstwem oraz 3) gwarancyjną poprzez przejęcie przez faktora ryzyka niewypłacalności kontrahenta faktoranta. Umowa faktoringu jest umową odpłatną i wzajemną. Oprócz praw głównych i odpowiadających im obowiązków, obejmuje ona swą treścią postanowienia, które wpływają na sposób spełniania wzajemnych świadczeń oraz kreują uprawnienia uboczne.

W niniejszej sprawie pozwany, na podstawie umowy faktoringowej zobowiązał się do świadczenia usług faktoringowych na rzecz powoda. Strony uzgodniły w umowie faktoringowej, że powód będzie płacił faktorowi prowizję za gotowość faktorską w wysokości 0,20% wysokości Limitu Klienta, płatną pierwszego dnia miesiąca, następującego po miesiącu, w którym została zawarta umowa faktoringu oraz po upływie każdych kolejnych 12 miesięcy obowiązywania umowy faktoringu. Strony umowy zatem nie uzależniły wypłaty tej prowizji na rzecz pozwanego od powstania jakiegokolwiek zdarzenia, np. w postaci udzielenia finansowania, dokonania cesji wierzytelności czy zawiadomienia klienta o przystąpieniu do realizacji umowy. Ponadto powód, wbrew obowiązkowi z art. 6 k.c., nie wykazał ani nawet nie twierdził, że mimo podjętych przez niego działań, np. w postaci zgłoszenia pozwanemu wierzytelności, pozwany nie przystąpił do wykonania umowy, wobec czego nie może żądać zapłaty wynagrodzenia. W ocenie Sądu, w braku jakichkolwiek postanowień w umowie zawartej przez strony w tej kwestii, sam fakt zawarcia umowy faktoringu i zobowiązania się przez pozwanego do przejęcia wierzytelności kontrahentów powoda i finansowania powoda z tego tytułu oznacza gotowość faktorską pozwanego. Tym samym, w ocenie Sądu, na podstawie zapisów umowy (pkt 7b) istniała podstawa prawna do dokonania przez powoda zapłaty na rzecz pozwanego prowizji za gotowość faktorską. Powyższy zapis należy uznać za dopuszczalny w świetle zasady swobody umów statutowanej w przepisie art. 353[1] k.c., zwłaszcza gdy wziąć pod uwagę profesjonalny charakter stron i obowiązujący je podwyższony miernik staranności wynikający z zawodowego charakteru prowadzonej przez nie działalności. Ponadto, należy mieć na uwadze, że analizowane postanowienie umowne zostało skonstruowane w sposób jasny i klarowny, nie wymaga zatem skomplikowanych zabiegów interpretacyjnych.

Mając na względzie powyższe, wobec niewykazania przez powoda koniunkcji przesłanek z art. 410 k.c., powodowi nie należy się zwrot spełnionego świadczenia, w związku z tym powództwo należało oddalić.

Orzekając o kosztach procesu, Sąd postąpił zgodnie z dyspozycją art. 98 k.p.c., statuującego zasadę odpowiedzialności za wynik procesu. Na zasądzoną od powoda na rzecz pozwanego z tego tytułu kwotę składa się: minimalna stawka zastępstwa procesowego wykonywanego przez radcę prawnego w wysokości 600,00 zł (§ 6 pkt 3 rozporządzenia

Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. Nr 2013, poz. 461) oraz opłata skarbową od pełnomocnictwa w kwocie 17,00 zł.

Biorąc pod uwagę wszystkie powołane wyżej okoliczności, Sąd na podstawie wskazanych w uzasadnieniu przepisów orzekł jak w wyroku.

(...)

(...)